Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, 1931 vasara, iš Būgių – į Kauną

Antradienio vakaras

Antradienio vakaras

Mielas mano Vandukai,

Kaip tos dienos ilgai tęsiasi! Dar antradienio vakaras – dvi dienos, kaip tu [1] išvažiavai, o rodos – tiek pergyventa! Vaikštau dvi dieni ir vietos sau negaliu rasti. Vakar, pirmadienį, visą laiką buvau namie – taip tuščia ir taip baisiai liūdna. Kai Tu išvažiavai – aš dar ilgai negalėjau užmigti. O paskui – vos sumerkiau akis – jau Daliukas [2] pabudo… Kur mama dabar? Ką dabar veikia? Apskaitėm valandas, minutes, kada pro kokią stotį važiavai, kada buvai Šiauliuose, kada išvažiavai į Kauną, kada ten buvai… Susiglaudėm abu mano lovoje – ir svajojome, svajojome – galvojome apie Tave.

Kiekvienas gal savotiškai, kiekvienas gal gyvenome savo liūdesiu, bet kuriam iš mudviejų buvo graudžiau – kas žino! Tos mažos blizgančios akutės, ta jautri maža širdelė, ta skaisti-skaisti ir tokia didelė meilė! Graudu mum abiem buvo, bet ką gi mes kita galėjome daryti, jei ne apie Tave galvoti?! Ir kažkaip mes su ja apgaudinėjome vienas kitą. Ji griebia „Dolitlį“ [3] ir užsidengusi šluosto ašarėles, aš griebiu papirosą ir taip pat užsidengiu… Taip supratome mes vienas kitą!

Daliukas slogą truputį turėjo. Išplovėm gerklytę, apsirengėm šiltai, mane irgi šiurpuliai kratė. Daliukas per dieną palangėj saulelėj žaidė, o aš per dieną beveik neišėjau iš kambario. Taip atėjo vakaras, toks liūdnas-liūdnas… [1r] //

Šiandie antradienis, iš ryto vėl susirietėm abu lovoje, vėl savo mintimis int tave lėkėme… Slogos jos šiandie kiek mažesnės. Karščio neturi, gerklytę plauna, nosytę „boromentolu“ tepa, aprengiau ją šiltai ir per visą dieną buvome su ja kartu. Iš ryto Klima [4] išėjo į Viekšnius, o mes su Daliuku žaidėm, vaikščiojom, meistravojom… Tokia gera jinai, tokia jautri, taip atjaučia mano liūdesį, – klauso, prisitaiko.

Valgant Daliukui vakarienę grįžo Klima iš Viekšnių, – iš Tavęs, žinau, dar negalėjo būti jokios žinios, bet vis tiktai aš jos taip laukiau! Rodos, kalbėjom, kad ir rytoj, trečiadienį, iš Tavęs dar jokios žinios nebus, bet aš vis tiek iš pat ryto važiuoju į Viekšnius – o gal bus?!

Per vakarienę buvo kalba, kad rytoj iš Tavęs jau laiškas turėtų būti, ir aš sakiau „taip“…

Šiandie jau Tu turbūt buvai „ten“ ir „sprendei“, rytoj, trečiadienį, Tu turbūt vėl būsi „ten“ ir „veiksi“, o aš geriausiu atveju žinią galiu turėti tiktai ketvirtadienį!

Kaip pergyventi rytojaus dieną, kad ji nors kiek trumpesnė būtų, kaip užmigti šią naktį, kad nors naktį širdis atsiilsėtų?!

Ir kažkaip spaudžia-graužia mane kažkoks prakeiktas jausmas: kad „šiuo atveju“ aš esu kaltas prieš Tave, Tau kažkokią skriaudą padaręs, [1v] // o Tu „dėl to“ turi viena atsakyti! Vanduk mano, kaip aš Tave mylėsiu ir sergėsiu, kai tu sugrįši!

Kai Tu šį mano laišką gausi, Tau turbūt bus jau labai „negerai“, – aš norėčiau ką nors padaryti, kad Tau būtų lengviau, bet ką gi aš galiu padaryti! Jei mano rūpestis ir nuliūdimas perėjo jau stačiai į fizinę kančią, – tai juk Tau nuo to nė kiek ne lengviau!

Jeigu Tau būtų kiek lengviau, tai Tu žinok, kad čia trys širdys Tau vienodai plakas! Tėvas [5] – toks geras ir toks mielas, mes dabar taip nuoširdžiai su juo pasikalbam ir taip dažnai mūsų pažiūros

nuoširdžiai sutinka – net dėl Rusijos likimo! Ir riša mus – meilė Tau. Ir Daliukas – tas mielas-mielas sutvėrimėlis! Ir vėl – man baisiai liūdna. Man atrodo, kad iš mūsų trijų aš mažiausiai teisių turiu prie tavęs, kad aš paveržiu iš jų tai, kas Tavyje jiems priklauso, ir man taip gaila jų, ir man rodos, kad aš juos skriaudžiu, skriaudžiu!..

Ne, geriau aš Tau apie savo pergyvenimus nieko nekalbėsiu. Tave dabar kvaršinti mano aimanavimais – per daug jau egoistiškas dalykas. Ką reiškia mano nuliūdimas palyginti su Tavo skausmu, ką reiškia mano rūpestis palyginti su Tavo pasiaukojimu?!

Kaip aš norėčiau, kad Tau būtų kiek lengviau, bet ką gi aš galiu padaryti?!

Ach, Vanduk! Vanduk!

Tavo Bol [2r] //

Viekšniai – trečiadienis

Gavau tavo laiškutį [6] – labai labai ačiū.

Siunčiu čekį Zoskos [7] vardu – gal ji nueitų paimti iš Banko, kad Tau nereikėtų vargti. Būt gerai, kad gautum ir algą prieš išvažiuodama.

Rytoj – vėl būsiu Viekšniuos – lauksiu laiškelio.

Bal

Čekį išrašiau „padavėjui“ – gali paimt pinigus kas nori, net Petronė [8].

Balys

KOMENTARAI

[1] Vanda Daugirdaitė-Sruogienė 1927–1939 m. dirbo Kauno III valstybinės gimnazijos istorijos mokytoja.

[2] Dalia Sruogaitė, Balio Sruogos ir Vandos Daugirdaitės-Sruogienės dukra, šešerių metų mergaitė.

[3] Hugh Lofting (1886–1947), JAV rašytojas. Tuo metu lietuviškai išverstos buvo šios knygos apie žvėrių ir paukščių daktarą Dolitlį: *Daktaras Dolitlis ir jo gyvuliai (1929), Daktaro Dolitlio kelionės* (1930), Daktaro Dolitlio paštas (1931). Tolesniuose laiškuose nepatikslinta, kokią konkrečią knygą skaitė Dalia Sruogaitė.

[4] Klementina Kopystinskaitė, Kazimiero Daugirdo pagalbininkė Būgiuose.

[5] Kazimieras Daugirdas (1865–1946), Būgių ūkininkas, 1922–1933 m. Medemrodės girininkas.

[6] Išliko vėlesnis laiškas, kuriame nerimaujama dėl Dalios Sruogaitės sveikatos, rašoma apie Vandos Sruogienės rūpesčius gimnazijoje:
„Baliuk, mylimas mano!
Nieko nerašai – ar Daliukas tik neserga? Man taip neramu! Vieną laiškelį terašei, sakei, kad slogą turi, o daugiau nei žodžio! Baliuk, man labai, labai neramu. […]
Norėjau padaryt siurprizą jums ir šiąnakt atvažiuot į Būgius, o kitą naktį grįžt. Tėvą norėjau pamatyt ir su jumis kitą naktį grįžti. Bet esu pavargus, o dabar naujos pamokos – reikės gerai laikytis, ruoštis, čia egzaminai, mokykloj naujas inspektoris. Negaliu. Bijau rizikuot. […]
Vaikučiai mano! Kaip aš pasiilgau! Kaip laukiu jūsų“ (Vandos Sruogienės laiškas Baliui Sruogai, iš Kauno – į Būgius, [1931 m. vasara], in: *LLTI BR*, f. 53, b. 859, ap. 3, nr. 1, l. 1r–v).

[7] Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė (1886–1958), rašytoja, literatūros kritikė, pedagogė, vertėja. 1925–1938 m. Lietuvos universiteto (Vytauto Didžiojo universiteto) lietuvių kalbos, jos mokymo metodikos dėstytoja. 1930–1933 m. namo Kaune, Žemuogių g.4, gyventoja, Sruogų šeimos kaimynė.

[8] Petronėlė Savickaitė, Sruogų šeimos pagalbininkė Kaune.